

بررسی تأثیر کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر کاهش هزینه‌های نمایندگی در شرکت‌های پذیرفته‌شده بورس اوراق بهادار تهران

فرزین خوشکار^۱، حامد سایه‌وند^۲، محمد مهدی تقوی^۳،

مجید ایروانی^۴

کد مقاله: ۵۲۴۷۷

چکیده

کمیته‌های حسابرسی، از هنگام شکل یافتن خود تاکنون، نقش مهمی در راهبری شرکت‌های سهامی داشته‌اند و اهمیت کمک‌هایی که کرده‌اند، در سال‌های اخیر مشهودتر است. کمیته‌های حسابرسی را محافظان سازمانی می‌دانند که برای صادقانه بودن وضعیت مالی شرکت‌های سهامی عام، اطمینان بخشی می‌کنند. کمیته حسابرسی یکی از مکانیزم‌های مؤثر برای بهبود کیفیت سازوکارهای نظارتی و گزارشگری مالی شرکت‌ها است که به کاهش هزینه نمایندگی کمک می‌کند هدف این پژوهش بررسی تأثیر کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر کاهش هزینه‌های نمایندگی در شرکت‌های پذیرفته‌شده بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. یافته‌های این تحقیق بر اساس داده‌های ۱۲۰ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷ جمع‌آوری شدند. پژوهش انجام‌شده از نظر نوع هدف جزء پژوهش‌های کاربردی است و روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی همبستگی می‌باشد. انجام پژوهش در چارچوب استدلال قیاسی - استقرایی صورت گرفته است از تحلیل روش رگرسیون پانل دیتا استفاده شده است. نتایج برآورد مدل نشان داد که ویژگی‌های کمیته حسابرسی شامل استقلال و تخصص مالی کمیته حسابرسی بر هزینه نمایندگی تأثیر منفی و معنی‌داری وجود دارد، همچنین نتایج نشان داد که دوره تصدی حسابرس و تخصص حسابرس در صنعت بر هزینه نمایندگی تأثیر منفی و معنی‌داری وجود دارد.

واژگان کلیدی: کمیته حسابرسی، کیفیت حسابرسی و کاهش هزینه‌های نمایندگی

- ۱- مدرس گروه حسابداری و مدیریت، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران
- ۲- دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران
- ۳- دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران
- ۴- دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران

۱- مقدمه

مهم‌ترین وظیفه حسابرسان تهیه گزارش حسابرسی است که در آن اظهارنظر حرفه‌ای خود را درباره مطلوبیت ارائه صورت‌های مالی طبق استانداردهای حسابداری به صراحت اعلام کنند (پیری و همکاران، ۱۳۹۳). در واقع نقش و ماهیت حسابرسی در ارتباط با عدم قطعیت و تردیدهای حاکم بر کیفیت اطلاعات حسابداری گزارش شده مطرح می‌شود. حسابرسی در خط مقدم رسیدگی، اظهارنظر در خصوص مطلوبیت تهیه و نهایتاً اعتباربخشی به ادعاهای مدیریت مندرج در صورت‌های مالی است. حسابرسی به‌عنوان یک سازوکار اجتماعی، برای کمک به نظارت و کنترل رفتار مدیران و به‌عنوان ابزار نظارتی دولت‌ها است. آنچه جامعه از حرفه حسابرسی انتظار دارد، ارائه گزارشات حسابرسی است که موجب افزایش قابلیت اتکاء و به‌موقع بودن اطلاعات حسابداری افشا شده می‌شود. (لاری دشت بیاض و همکاران، ۱۳۹۷) این، ارزش افزوده‌ای است که تنها حرفه حسابرسی قادر به افزودن آن به اطلاعات مالی شرکت‌ها است. پس اگر حسابرسی یک وسیله نظارتی باشد که نقش‌های متعدد مذکور را بر عهده دارد، با ثابت فرض کردن سایر شرایط، گزارش حسابرس در خصوص صورت‌های مالی در طی زمان به‌عنوان یک مکانیزم نظارتی می‌بایست موجب بهبود کیفیت افشا اطلاعات از طریق افزایش به‌موقع بودن افشا اطلاعات حسابداری گردد (آبرناتی، ۲۰۱۴)؛ بنابراین می‌توان گفت پایه و اساس اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری، ارائه اطلاعات مالی شفاف، مربوط و قابل اتکاء است (بنسال و شارما، ۲۰۱۷) در واقع حسابرسی از طریق اعتباردهی به صورت‌های مالی موجب می‌شود تا قابل‌اتکا بودن اطلاعات گزارش شده افزایش یافته و هزینه‌های نمایندگی کاهش یابد.

بر اساس نظریه نمایندگی، توابع مطلوبیت تولیدکننده اطلاعات (گروه مدیریت) و استفاده‌کنندگان از این اطلاعات (سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و...) متفاوت از یکدیگر است که نتیجه این تفاوت‌ها در قالب هزینه‌های نمایندگی ظاهر می‌شود. مدیر که در کانون این تضاد منافع قرار دارد، با ارائه اطلاعات مالی شرکت تلاش می‌کند هزینه‌های نمایندگی را کاهش دهد، اما به دلیل اختیارات مدیریت، به منظور نظارت بر عملکرد مدیر، نیاز به قضاوت کارشناسان حسابرس مستقل را مطرح می‌کند (رجبی و همکاران، ۱۳۸۷). حسابرسان می‌توانند بر انتخاب روش‌های حسابداری توسط مدیریت تأثیر بگذارند. از این رو، صورتهای مالی نهایی را تحت تأثیر قرار داده و سبب افزایش قابلیت اتکای اقلام مندرج در صورتهای مالی می‌شوند (کردستانی و همکاران، ۱۳۸۹). از دید مایانگساری^۲ (۲۰۰۷) زمانی کیفیت حسابرسی بالا است که حسابرسان، انتخاب‌های نامعقول مدیریت را از میان روش‌های حسابداری محدود کنند و مانع ارائه نادرست وضعیت مالی شرکت شوند؛ هنگامی که کیفیت حسابرسی پایین است، حسابرسان نه تنها محدودیتی برای مدیر ایجاد نمی‌کنند، بلکه ممکن است برای استفاده از راه‌های گریز موجود در اصول پذیرفته‌شده حسابداری به مدیر مشاوره داده، وی را در ارائه نادرست وضعیت مالی شرکت یاری کنند. بنابراین، می‌توان ادعا کرد که کیفیت حسابرسی می‌تواند هزینه‌های نمایندگی را تحت‌الشعاع قرار دهد.

از طرفی دیگر رشد اقتصادی در هر کشوری به سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی وابسته است و وقوع تقلب‌های مالی، موجب کاهش سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی شده و مانع رشد اقتصادی جامعه می‌شود از طرفی، پایه و اساس اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری، ارائه اطلاعات مالی مربوط و قابل اتکاء است اما برخی از شرکت‌ها به ظاهرسازی یا دستکاری داده‌های اطلاعاتی که تصویر مطلوبی از وضعیت مالی شرکت گزارش نمی‌کند، می‌پردازند (بنسال و شارما، ۲۰۱۶) سود گزارش شده از جمله اطلاعات مهمی است که در هنگام تصمیم‌گیری توسط افراد در نظر گرفته می‌شود (دی‌جو و همکاران، ۲۰۱۰)؛ بنابراین، وجود کمیته‌ای مستقل در شرکت همانند کمیته حسابرسی، به‌عنوان یکی از ارکان نظام حاکمیت شرکتی، برای کنترل مداوم چنین فعالیت‌هایی ضروری است؛ بنابراین این تحقیق به دنبال بررسی این موضوع خواهد بود که چگونه کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر کاهش هزینه‌های نمایندگی، تأثیر می‌گذارد نتایج این تحقیق می‌تواند موجب بسط مبانی نظری در بازارهای حسابرسی نوظهور در ایران و کمک به تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابرسی، جامعه حسابداران و استفاده‌کنندگان از صورت‌های گزارشگری مالی شود.

۲- مبانی نظری

۲-۱- کمیته حسابرسی

استقرار کمیته حسابرسی از مهمترین سازوکارهای حاکمیت شرکتی محسوب می‌شود اهمیت نقش این کمیته تا آنجا است که قوانین حاکمیت شرکتی نیز بر این موضوع صحت گذاشته‌اند به‌عنوان نمونه، براساس بخش ۳۰۱ قانون ساربینز آکسلی (۲۰۰۲) شرکت‌های سهامی عام ملزم به داشتن کمیته حسابرسی شده‌اند در گزارش کدبری نیز لزوم وجود کمیته حسابرسی تأیید شده است

1 Abernathy
2 Bansal & Sharma
3 Mayangsari
4 Dechow

(گرین، ۲۰۱۳). این کمیته وظیفه نظارت بر فرایند تهیه گزارشهای مالی را بر عهده دارد (گرین، ۲۰۱۳). این کمیته وظیفه نظارت بر فرایند تهیه گزارشهای مالی را بر عهده دارد. بررسی گزارشهای دوره‌ای، بررسی کفایت نظارت‌های داخلی مربوط به گزارشهای مالی، ارزیابی عملکرد حسابرسان مستقل، نظارت بر انطباق فعالیت‌های واحد تجاری با الزامات قانونی و شناسایی ریسک‌های موجود در برنامه‌های مورد نظر مدیریت از سایر وظایف این کمیته است. از دیدگاه تئوری نمایندگی، تشکیل کمیته حسابرسی ابزاری برای کاهش هزینه‌های نمایندگی و بهبود کنترل داخلی و وسیله اثربخش برای بهبود روابط نمایندگی است (سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۳). همچنین، وجود کمیته حسابرسی علاوه بر ارتقای سطح کیفی مکانیزم حاکمیت شرکتی می‌تواند باعث افزایش کیفیت گزارشگری مالی شود (سان، لن و لئو، ۲۰۱۴). در ضمن، وجود این کمیته می‌تواند به افشای صورت‌های مالی طبق استانداردهای پذیرفته‌شده حسابداران و بهبود سلامت مالی شرکت‌ها کمک شایانی بنماید (آمر، ایمان و شاهاتا، ۲۰۱۴؛ بنسال و شارما، ۲۰۱۶) در صورتی که شرکتی کمیته حسابرسی ندارد، باید دلایل عدم وجود این کمیته را در گزارش‌های سالانه خود توضیح دهد و نیاز وجود چنین کمیته‌ای را برای دوره مالی بعد تعیین نماید (سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۳).

۲-۲- کیفیت حسابرسی

کیفیت حسابرسی، مفهومی چندوجهی است که می‌توان آن را از دیدگاه‌های مختلف بررسی کرد. در یکی از دیدگاه‌ها، گزارش حسابرسی نوعی محصول شمرده می‌شود و کیفیت این محصول از لحاظ مطابقت با استانداردهای تعیین شده، بیان‌کننده کیفیت حسابرسی است. در دیدگاه دیگری، حسابرسی نوعی خدمت در نظر گرفته می‌شود که باید توسط اشخاص واجد شرایط ارائه شود و فرایند انجام این خدمت و ارائه گزارش نتایج آن، تابع ضوابط و استانداردهای خاص است. در صورتی که خدمات یادشده، از لحظه شروع تا پایان که گزارش حسابرسی است، مطابق با استانداردها و ضوابط تعیین شده ارائه شود، کیفیت لازم را دارد (حیدری و همکاران، ۱۳۹۵). از سه بعد نظارتی، اطلاعاتی و تضمین‌کنندگی می‌توان به دلایل تقاضای بازار سرمایه برای خدمات حسابرسی با کیفیت بالاتر توجه کرد. در نقش نظارتی، مالکان برای نظارت بر نماینده، جلوگیری از رفتارهای فرصت‌طلبانه، عدم تقارن اطلاعاتی و کاهش هزینه‌های نمایندگی، به حسابرسی روی می‌آورند. در نقش اطلاعاتی، از نظر سرمایه‌گذاران، حسابرسی نوعی سازوکار در راستای بهبود کیفیت اطلاعات مالی است که فرایند ارزشمندی تلقی می‌شود. در نقش تضمین‌کنندگی، حسابرسان با ضمانت کردن کیفیت اطلاعات مندرج در صورت مالی، هزینه‌های نشسته گرفته از دعاوی حقوقی را کاهش می‌دهند و مدیران را در مقابل اشخاص ثالث بیمه می‌کنند (کردستانی و همکاران، ۱۳۸۹).

۲-۳- هزینه‌های نمایندگی

یکی از مهمترین روابط نمایندگی، رابطه بین گروه مدیریت و سهامداران شرکت است. امکان دارد اهداف مدیران و مالکان به شکل کامل، مطابق و همسوی هم نباشد؛ به این صورت که سهامدار به دنبال رسیدن به بالاترین مرحله ارزش سرمایه‌گذاری است و مدیر نیز نخست در پی افزایش ثروت خود خواهد بود. به همین دلیل، رابطه نمایندگی به مشکلات و مسائل نمایندگی منتهی می‌شود که بر اساس نظریه نمایندگی، هزینه‌بر است. در نتیجه مالکان باید مخارجی را متحمل شوند تا منافع کارگزاران را با منافع خویش همسو کنند. از آنجا که این مخارج به واسطه شکل‌گیری رابطه نمایندگی پدید می‌آید، هزینه‌های نمایندگی نامیده می‌شود (جنسن و مک‌لینگ، ۱۹۷۶).

۲-۳- پیشینه پژوهش

ویویان و همکاران^۳ (۲۰۱۸) نقش هیئت مدیره و کمیته حسابرسی در مدیریت ریسک در شرکت‌ها را بررسی کردند. نتایج آنها نشان می‌دهد هیئت مدیره و به ویژه کمیته حسابرسی با مدیریت ریسک رابطه مثبت و معناداری دارد. بال و همکاران^۴ (۲۰۱۸) به بررسی تأثیر روابط حسابرس را بر کیفیت حسابرسی پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد کیفیت حسابرسی با دوره تصدی حسابرسی ارائه نمود و نشان داد که یک ارتباط منفی بین طول دوره تصدی و کیفیت حسابرسی وجود دارد. عبدل و همکاران^۵ (۲۰۱۷) به بررسی رابطه پیش‌بینی بازده سهام با کیفیت حسابرسی پرداختند. نتایج نشان می‌دهد نسبت قیمت به سود و سود سهام تا حدودی بر بازده سهام تأثیر دارد. چن و همکاران^۶ (۲۰۱۶) به بررسی ارتباط میان هزینه‌های نمایندگی و عملکرد را پرداختند. نتایج نشان

1. Sun, Liu
2. Jensen
3. Vivian
4. Ball
5. Abdul
6. Chen

می‌دهد که عدم تناسب بین راهبردهای تجاری و هزینه نمایندگی بطورمنفی بر عملکرد تأثیر می‌گذارد. بشکوه^۱ و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی رابطه بین کیفیت حسابرسی و هزینه های نمایندگی پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که بین هزینه های نمایندگی و کیفیت حسابرسی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. جیانگ و همکاران^۲ (۲۰۱۵) به بررسی اثر کیفیت حسابرسی بر تجدید ارائه در چین پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش بیانگر آن بود که دستکاری سود، احتمال مشاهدات تجدید ارائه ناشی از مدیریت سود را افزایش می‌دهد، اما حسابرسی باکیفیت بالا این اثر را محدود می‌کند. باینجال، آن‌ها چنین شواهدی برای تجدید ارائه ناشی از جریان نقدی پیدا نکردند، به عبارتی افزایش کیفیت حسابرسی اثری بر تجدید ارائه ناشی از جریان نقدی ندارد. پانتزالیس و پارک^۳ (۲۰۱۴) تأثیر پاداش هیئت مدیره بر ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و قیمت‌گذاری نادرست سهام را مورد بررسی قرار داده اند. یافته‌ها نشان داد که بسته‌های پاداشی که ساختار بهینه‌ای ندادند، می‌تواند به قیمت‌گذاری نادرست سهام بیشتر منجر شود.

محمدزاده مقدم و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی تأثیر هزینه نمایندگی بر پیش‌بینی سودآوری پرداختند. نتایج آزمون فرضیه نشان داد از بین معیارهای اندازه‌گیری هزینه نمایندگی رابطه بین مالکیت نهادی ناشی از حاکمیت شرکتی و نسبت گردش دارایی با پیش-بینی سودآوری مستقیم و معنادار است. این یافته‌ها همچنین نشان داد رابطه معناداری بین ساختار سرمایه‌ی پیش-بینی سودآوری وجود ندارد. علاوه بر این، رابطه بین مدیریت سود و پیش-بینی سودآوری معنادار ولی معکوس است که دلیل این رابطه معکوس را می‌توان خطر اخلاقی ناشی از عدم تقارن اطلاعاتی مدیریت سود دانست. نیکبخت و همکاران (۱۳۹۷) رابطه بین حق الزحمه حسابرسی و تجربه حسابرس با کیفیت حسابرسی را بررسی نمودند. نتایج حاصل از پژوهش بیانگر آن بود که بین تغییر حق الزحمه حسابرس و کیفیت حسابرسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بهارمقدم و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی اثر تعدیل‌کنندگی کیفیت حسابرسی بر تمایلات سرمایه‌گذاران در قیمت‌گذاری سهام پرداختند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که گزارشات حسابرس اعتماد سرمایه‌گذاران به اطلاعات حسابداری را تقویت می‌کند و بر تمایلات سرمایه‌گذاران در قیمت‌گذاری سهام تأثیر می‌گذارد؛ اما اندازه حسابرس دارای اثر تعدیل‌کنندگی نمی‌باشد و تأثیری بر تمایلات سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه ندارد. نونهال و اکبرپور (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر تجربه حسابرس بر حق الزحمه حسابرسی و کیفیت حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران نشان دادند که تجربه حسابرس بر حق الزحمه حسابرسی تأثیر مثبت و معنادار دارد. یعنی حسابرس هرچه قدر با تجربه تر باشد حق الزحمه بیشتری دریافت می‌کند و تجربه حسابرس بر کیفیت حسابرسی تأثیر ندارد. حیدری و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر هزینه های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی پرداختند. و به این نتیجه رسیدند که با افزایش کیفیت خدمات حسابرسی تعارضات نشئت گرفته از تفکیک مالکیت از مدیریت کاهش می‌یابد. حاجیها و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر فرصت سرمایه‌گذاری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که بین اندازه حسابرس و دوره تصدی حسابرس با فرصت سرمایه‌گذاری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین نتایج این تحقیق نشان داد بین تخصص حسابرس با فرصت سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه ایران رابطه معناداری وجود ندارد.

۴- فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی: بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی با هزینه‌های نمایندگی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد.

فرضیه فرعی اول:

- بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و هزینه‌های نمایندگی رابطه وجود دارد.
- بین اندازه کمیته حسابرسی و هزینه‌های نمایندگی رابطه وجود دارد.
- بین استقلال کمیته حسابرسی و هزینه‌های نمایندگی رابطه وجود دارد.
- بین تخصص مالی کمیته حسابرسی و هزینه‌های نمایندگی رابطه وجود دارد.

فرضیه فرعی دوم:

- بین کیفیت حسابرسی و هزینه‌های نمایندگی رابطه وجود دارد.
- بین تخصص حسابرس و هزینه‌های نمایندگی رابطه وجود دارد.
- بین دوره تصدی حسابرس و هزینه‌های نمایندگی د رابطه وجود دارد

1. Beshkooch
2. Jiang
3. Pantzalis

۵- روش شناسی تحقیق

روش پژوهش این تحقیق از نظر ماهیت و محتوا از نوع توصیفی همبستگی است؛ که با استفاده از داده‌های ثانویه مستخرج از صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده بازار سرمایه ایران به تحلیل رابطه‌ی همبستگی می‌پردازد. انجام این پژوهش در چهارچوب استدلال قیاسی - استقرایی صورت خواهد گرفت. علت استفاده از روش همبستگی کشف روابط همبستگی بین متغیرها است. از سوی دیگر پژوهش حاضر از نوع پس‌رویدادی (نیمة تجربی) است، یعنی بر مبنای تجزیه و تحلیل اطلاعات گذشته و تاریخی (صورت‌های مالی شرکت‌ها) انجام می‌گیرد. همچنین این پژوهش از نوع مطالعه‌ی کتابخانه‌ای و تحلیلی-علی بوده و مبتنی بر تحلیل داده‌های تابلویی (پانل دیتا) نیز می‌باشد. این پژوهش از حیث هدف کاربردی و از حیث ماهیت و محتوا توصیفی همبستگی قلمداد می‌شود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بازار سرمایه ایران در یک بازه زمانی ۷ ساله طی دوره زمانی ۱۳۹۱-۱۳۹۷ می‌باشد که با استفاده از روش حذف سیستماتیک و بعد از مدنظر قرار دادن معیارهای زیر تعداد ۱۲۰ شرکت به‌عنوان جامعه آماری انتخاب شدند:

۱. شرکت قبل از سال ۱۳۹۱ در بورس پذیرفته‌شده و تا پایان سال ۱۳۹۷ در بورس فعال باشد؛
۲. سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفند باشد و طی زمان تحقیق تغییر سال مالی نداشته باشد؛
۳. فعالیت اصلی شرکت سرمایه‌گذاری، بانکداری، لیزینگ و نهاد مالی نباشد؛
۴. اطلاعات موردنیاز در بخش تعریف متغیرها در دسترس باشد و
۵. شرکت در دوره مورد مطالعه تغییر سال مالی نداده باشد.

در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل اطلاعات گردآوری‌شده از روش‌های آمار توصیفی، آمار استنباطی و همچنین رسم جداول استفاده شده است. استفاده از آمار توصیفی باهدف تلخیص اطلاعات جمع‌آوری‌شده و شناخت بیشتر جامعه مورد بررسی صورت پذیرفته است زیرا هدف آمار توصیفی، توصیف، استخراج نکات اساسی و ترکیب اطلاعات به کمک زبان اعداد است. هدف آمار استنباطی، به‌طور کلی انجام استنباط درباره پارامترهای جامعه از طریق تجزیه و تحلیل اطلاعات موجود در داده‌های نمونه و همچنین سنجش عدم اطمینانی است که در این استنباط‌ها وجود دارد.

۶- متغیرهای و مدل پژوهش

مدل اول پژوهش:

$$\text{AGENCY COST} = \alpha_0 + \beta_1 \text{ACSIZE} + \beta_2 \text{ACIND} + \beta_3 \text{ACEXP} + \beta_4 \text{Size} + \beta_5 \text{M/B} + \epsilon_{it}$$

مدل دوم پژوهش:

$$\text{AGENCY COST} = \alpha_0 + \beta_1 \text{Audit Tenure} + \beta_2 \text{Spau} + \beta_3 \text{Size} + \beta_4 \text{M/B} + \epsilon_{it}$$

که در آن:

AGENCY COST = هزینه نمایندگی	Audit Tenure = تصدی حسابرس
ACSIZE = اندازه کمیته حسابرسی	Spau = تخصص حسابرس در صنعت
ACIND = استقلال کمیته حسابرسی	Size = اندازه شرکت
ACEXP = تخصص مالی کمیته حسابرسی	M/B = رشد شرکت

۶-۱- متغیرهای پژوهش ونحوه محاسبه آنها

متغیر وابسته: هزینه نمایندگی^۱: هزینه‌های نمایندگی از حاصل ضرب نسبت کیوتوبین در جریانهای نقد آزاد شرکت بدست می‌آید.

متغیرهای مستقل:

الف) ویژگی‌های کمیته حسابرسی:

ویژگی‌های کمیته حسابرسی در این پژوهش شامل اندازه، استقلال و تخصص کمیته حسابرسی می‌باشد

- اندازه کمیته حسابرسی (ACSIZE): برابر است با تعداد اعضای حاضر در کمیته حسابرسی که طبق بند ۱ ماده ۵ منشور کمیته شامل ۳ تا ۵ عضو می‌باشد
- استقلال کمیته حسابرسی (ACIND): شامل اعضای غیر موظف کمیته حسابرسی به صورت نسبت اعضای مستقل کمیته حسابرسی به کل اعضای کمیته حسابرسی محاسبه میشود.

1- AGENCY COST

- تخصص مالی کمیته حسابرسی (ACEXP): متغیر مجازی به صورتی که اگر بیش از ۵۰ درصد اعضای کمیته حسابرسی دارای تحصیلات با سابقه حرفه ای در رشته های حسابداری و حسابرسی باشند عدد ۱ و در غیر این صورت عدد صفر منظور می شود.

(ب) کیفیت حسابرسی:

برای اندازه گیری کیفیت حسابرسی از دو شاخص دوره تصدی حسابرس و تخصص حسابرس در صنعت استفاده می شود

- تصدی حسابرس (Audit Tenure): برای تمام شرکتهایی که طی ۵ سال اخیر مؤسسه حسابرسی خود را تغییر داده اند عدد یک و برای شرکتهایی که مؤسسه حسابرسی خود را تغییر نداده اند عدد صفر در نظر گرفته شده است.

- تخصص حسابرس در صنعت (Spau): در این پژوهش، برای اندازه گیری تخصص حسابرس از رویکرد سهم از بازار استفاده می شود. برای محاسبه سهم از بازار، رویکرد پالمرز به کار میرود که مطابق با آن، تخصص صنعتی حسابرس متغیری دامی (دو وجهی) است. چنانچه سهم بازار (مجموع دارایی های تمام صاحبکاران هر مؤسسه حسابرسی خاص در صنعت خاص تقسیم بر مجموع دارایی های تمام صاحبکاران در صنعت خاص) مؤسسه حسابرسی خاصی از نسبت به دست آمده از رابطه $(\frac{1}{N \text{ audit firms}} * 1/2)$ بیشتر باشد، مؤسسه حسابرسی مذکور متخصص در صنعت محسوب شده و به آن یک اختصاص می یابد؛ در غیر این صورت برای این متغیر صفر در نظر گرفته می شود. در رابطه یاد شده، مخرج کسر بیان کننده تعداد مؤسسه های حسابرسی مشغول به کار در صنعتی خاص است. از سویی دیگر، سهم از بازار عبارت است از فروش های رسیدگی شده توسط مؤسسه حسابرسی در صنعتی خاص، بخش بر کل فروشهای آن صنعت.

متغیر های کنترلی:

- اندازه شرکت (SIZE): از طریق لگاریتم طبیعی دارایی های شرکت محاسبه می شود

- رشد شرکت M/B: برای اندازه گیری رشد شرکت از شاخص ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام استفاده می شود.

۷- تجزیه و تحلیل نتایج پژوهش

این بخش به ارائه تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق اختصاص دارد. پژوهشگر پس از اینکه روش تحقیق خود را مشخص کرد، اکنون نوبت آن است که با بهره گیری از تکنیکهای آماری مناسب که با روش تحقیق، نوع متغیرها و سازگاری دارد، داده های گردآوری شده را دسته بندی و تجزیه و تحلیل نمایند و در نهایت، فرضیه هایی را که تا این مرحله او را در تحقیق هدایت کرده اند، در بوته آزمون قرار دهد و تکلیف آنها را روشن کند و سرانجام بتواند پاسخ یا راه حلی برای پرسش تحقیق بیابد در این فصل با استفاده از داده های جمع آوری شده از نمونه آماری تحقیق که شامل ۱۲۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۹۱ لغایت ۱۳۹۷ می باشد، فرضیه های تحقیق مورد آزمون قرار می گیرند.

الف) آمار توصیفی و تحلیل آن

به طور کلی، روشهایی را که به وسیله آنها میتوان اطلاعات جمع آوری شده را پردازش کرده و خلاصه نمود، آمار توصیفی مینامند. این نوع آمار صرفاً به توصیف جامعه یا نمونه می پردازد و هدف از آن محاسبه پارامترهای جامعه یا نمونه تحقیق است در بخش آمار توصیفی، تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از شاخص های مرکزی همچون میانگین و شاخص های پراکندگی انحراف معیار، چولگی و کشیدگی انجام پذیرفته است. در ادامه خلاصه وضعیت آمار توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق به تفکیک هر مدل پس از غربالگری و حذف داده های دور افتاده تر ارائه شده است.

منحنی نرمال استاندارد منحنی نرمالی است که میانگین آن صفر و انحراف معیار آن یک باشد. اما اگر همه داده های آماری یکسان باشند انحراف معیار برابر با یک است از بین شاخصهای مرکزی بیان شده، میانگین مهمترین آنها محسوب می شود که نشان دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است. میانگین شاخص مناسبی برای نشان دادن مرکزیت داده ها است. از آنجایی که میزان چولگی توزیع نرمال برابر با صفر است، چولگی نزدیک به صفر، نرمال بودن توزیع داده ها را بیان می کند. همچنین اگر چولگی متغیری از ۲- کوچکتر و از ۲ بزرگتر باشد، آن توزیع متغیر مطلقاً نرمال نخواهد بود. شکل توزیع داده ها را از مقدار میانگین، میانه و مقایسه آن ها نیز می توان حدس زد. اگر مقدار میانگین از میانه به اندازه ای قابل توجهی بزرگتر باشد، داده ها چوله به راست و در حالت برعکس چوله به چپ هستند. مقدار انحراف معیار، کمینه و بیشینه نیز پراکندگی داده را نشان می دهد. هر چه

مقدار انحراف معیار کمتر باشد، داده‌ها حول میانگین متغیر متمرکزترند. پراکندگی کمتر میزان اعتماد به مقدار میانگین را افزایش می‌دهد و در حالت برعکس کاهش. در واقع اگر انحراف معیار بزرگ باشد، داده‌های حول میانگین نیستند و دور از میانگین پراکنده‌اند. همچنین کشیدگی معیاری از تیزی منحنی در نقطه ماکزیمم است. (کشیدگی توزیع نرمال برابر ۳ است) در حالت کلی چنانچه چولگی و کشیدگی به ترتیب نزدیک به صفر و ۳ نباشند داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار نیستند.

جدول ۱- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

شاخص‌های کشیدگی			شاخص‌های مرکزی			نام و تعداد متغیرها			
بیشینه	کمینه	کشیدگی	چولگی	انحراف معیار	میانگین	میانگین	تعداد	علامت اختصاری	متغیرها
۵/۱۹	-۰/۰۹	۱/۲۱	۰/۴۷	۰/۶۶	۰/۲۹	۰/۴۶	۸۴۰	AGENCY COST	هزینه نمایندگی
۱	۰	۶/۶۱	۰/۳۳	۰/۱۷	۰/۶۵	۰/۷۲	۸۴۰	ACIND	استقلال کمیته حسابرسی
۵	۳	۰/۸۹	۰/۷۶	۵۶	۳	۳/۲۱	۸۴۰	ACSIZE	اندازه کمیته حسابرسی
۱	۰	۰/۹۱	-۰/۶۷	۰/۲۳	۱	۰/۸۱	۸۴۰	ACEXP	تخصیص مالی کمیته حسابرسی
۱	۱	۳/۴۶	۰/۴۷	۰/۴۶	۰	۰/۳۶	۸۴۰	Audit Tenure	دوره تصدی حسابرس
۱	۰	۱/۱۹	۰/۴۳	۰/۴۳	۰	۰/۳۷	۸۴۰	Spau	تخصیص حسابرس
۱۹/۱۲	۱۰/۵۶	۳/۲۸	۰/۴۲	۱/۵۴	۱۱/۶۷	۱۱/۲۲	۸۴۰	SIZE	اندازه شرکت
۱۵/۴۳	۰/۱۱	۲/۳۱	۰/۷۸	۱/۴۵	۱/۱۲	۱/۴۳	۸۴۰	M/B	رشد شرکت

تحلیل توصیفی متغیرهای تحقیق:

۱- جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین اکثر مشاهدات و میانه آنها اختلاف اندکی دارد، نزدیک بودن مقادیر میانگین و میانه مشخص می‌کند که داده از توزیع نسبتاً نرمال برخوردار هستند.

۲- تمام متغیرهای پژوهش به جز تخصیص مالی با توجه به بزرگتر بودن میانه از میانگین آن دارای چولگی مثبت هستند. با توجه به مثبت بودن ضریب چولگی می‌توان گفت که توزیع متغیرهای یاد شده دارای چوله به راست هستند.

۳- همچنین ضریب کشیدگی تمامی متغیرها مثبت است که با توجه به اینکه کشیدگی توزیع نرمال برابر با ۳ است وضعیت آنها را نسبت به توزیع نرمال نشان می‌دهد.

۴- انحراف معیار ۱/۵۴ اندازه شرکت نشان می‌دهد که این متغیر دارای بیشترین پراکندگی بوده است که بیانگر متفاوت بودن اندازه شرکت‌های مورد مطالعه است

۵- میانگین هزینه نمایندگی شرکتها برابر با ۰/۴۶ است که از حاصل ضرب نسبت کیوتوبین در جریانهای نقد آزاد شرکت بدست می‌آید. بر طبق جدول در ۷۲ درصد شرکت‌های مورد تعداد اعضای غیر موظف کمیته حسابرسی یعنی اعضای مستقل کمیته حسابرسی به کل اعضای کمیته حسابرسی بیشتر بوده است. متوسط تعداد اعضای کمیته‌های حسابرسی ۳ نفر در بیشترین حالت به ۵ نفر رسیده است و در ۸۱ درصد از نمونه‌های مورد مطالعه اعضای کمیته‌های حسابرسی دارای مدرک مالی مرتبط بوده‌اند. همچنین تنها ۳۶ درصد از سال شرکت‌های مورد مطالعه طی ۵ سال اخیر مؤسسه حسابرسی خود را تغییر داده‌اند و ۳۷ درصد از مشاهدات بر اساس رویکرد پالمرز دارای سهم بازار و تخصیص حسابرس در صنعت بوده‌اند اندازه شرکت که بر اساس لگاریتم طبیعی دارایی‌های آن محاسبه شده است برابر با ۱۱/۲۲ می‌باشد و انحراف معیار نسبتاً بالای آن بیانگر پراکندگی شرکت‌های مورد مطالعه می‌باشد. شاخص رشد شرکت‌های مورد مطالعه دارای میانگین ۱/۴۳ و بیشینه و ۱۵/۴۳ می‌باشد. که نشانگر فرصت رشد شرکت‌های مورد مطالعه بر اساس ارزش بازار به ارزش دفتری آنها است.

(ب) برازش مدل فرضیه اول پژوهش

- بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و هزینه‌های نمایندگی رابطه وجود دارد.
- بین اندازه کمیته حسابرسی و هزینه‌های نمایندگی رابطه وجود دارد.
- بین استقلال کمیته حسابرسی و هزینه‌های نمایندگی رابطه وجود دارد.
- بین تخصیص مالی کمیته حسابرسی و هزینه‌های نمایندگی رابطه وجود دارد.

۲-۷- انتخاب مدل

در انتخاب مدل داده‌های ترکیبی با دو حالت کلی روبرو هستیم. در حالت اول عرض از مبدأ برای کلیه شرکتها یکسان است که در این صورت با روش پول و در حالت دوم عرض از مبدأ برای تمام شرکتها متفاوت است که در این حالت روش پانل انتخاب می‌شود. برای شناسایی دو حالت مذکور از آزمون اف-لیمر استفاده می‌کنیم. در هر دو روش پول و پانل ضریب شیب مقداری ثابت است ولی عرض از مبدأ در مدل پول ثابت و در مدل پانل متغیر است. مدل پانل را می‌توان به دو طبقه‌ی جدید رده بندی نمود. اگر عرض از مبدهای متفاوت مدل‌های پانلی با متغیرهای توضیحی مدل رگرسیون، همبستگی معناداری داشته باشند (و به صورت تصادفی تعیین نشوند) می‌گوییم الگو از نوع اثرات ثابت است. چنانچه عرض از مبدهای متفاوت الگوهای پانلی با متغیر توضیحی مدل رگرسیون، همبستگی معناداری نداشته باشند (و به صورت تصادفی تعیین شوند) گفته می‌شود الگو از نوع اثرات تصادفی است. هر دو الگوی اثرات ثابت و تصادفی در طبقه برآورد پانلی قرار می‌گیرند. در برآورد یک مدل که داده‌های آن از نوع ترکیبی است، ابتدا باید نوع الگوی برآورد مشخص شود. قاعده آماری تصمیم‌گیری آزمون لیمر به شکل زیر است:

$$\begin{cases} H_0: & \text{تمام عرض از مبدها با هم برابرند.} \\ H_1: & \text{حداقل یکی از عرض از مبدها با بقیه متفاوت است.} \end{cases}$$

در صورتی که فرض صفر رد نشود، از الگوی پول برای برازش داده‌ها استفاده می‌کنیم. ولی در صورت رد فرض صفر، باید با استفاده از آزمون هاسمن، الگوی اثرات ثابت را در مقابل الگوی اثرات تصادفی آزمون کرده و الگوی برتر را جهت برآورد مدل انتخاب کنیم. در ادامه با توجه به آزمونهای آماری که نتایج آنها در جدول ۲ و ۳ داده شده است، روش مناسب تحلیل آماری تعیین شده است:

جدول ۲- آزمون چاو برای انتخاب مدل

مدل	مقدار	درجه آزادی	معناداری
۱	۱۳,۷۶	۴۳,۷۸	۰,۰۰۰
۲	۲۳,۸۷	۵۴,۸۸	۰,۰۰۰

جدول ۳- آزمون هاسمن برای انتخاب مدل

مدل	مقدار کای-دو	معناداری	نتیجه
۱	۳۶,۸۹	۰,۰۰۰	اثرات ثابت
۲	۶۵,۹۰	۰,۰۰۰۳	اثرات ثابت

با توجه به نتایج حاصل از آزمون F لیمر، از آنجایی که مقدار *P-Value* این آزمونها کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، همسانی عرض از مبدأها رد شده و لازم است در برآورد مدلها از روش داده‌های پانل استفاده شود. همچنین با توجه به نتایج حاصل از آزمون هاسمن، از آنجایی که مقدار *P-Value* این آزمون نیز کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، بنابراین در برآورد می‌بایست روش اثرات ثابت بکار برده شود.

۳-۷- برآورد رگرسیونی مدل فرضیه اول پژوهش

جدول ۴- نتایج برآورد مدل فرضیه اول پژوهش

متغیر	مقدار ضرایب	مقدار t	مقدار احتمال	نتیجه
استقلال کمیته حسابرسی	-۰/۳۴	-۶/۴۲	۰/۰۰۱	معنی دار و منفی
اندازه کمیته حسابرسی	-۰/۷۶	-۱/۲۷	۰/۲۴۳	بی معنی
تخصص مالی کمیته حسابرسی	-۰/۰۶۵	-۲/۳۹	۰/۰۱۹	معنی دار و منفی
اندازه شرکت	۰/۰۲۱	۲/۷۶	۰/۰۰۰	معنی دار و مثبت
رشد شرکت	۰/۹۸۰	۱/۶۹	۰/۴۱۱	بی معنی
C(مقدار ثابت)	۰,۸۷	۳,۶۵	۰,۰۰۰	معنی دار و مثبت
مقدار F	۴,۶۵	مقدار احتمال F (۰,۰۰۰)		
ضریب تعیین (R^2)	۰,۷۶۲۱		دوربین واتسون (۲,۱۷)	
	۰,۷۱۲۰			
ضریب تعیین تعدیل شده				

۴-۷- معناداری کل مدل

معنی‌داری مدل‌ها بستگی به مقدار آماره F و مقدار احتمال آن دارد که برای هر مدل رگرسیونی محاسبه می‌شود. در صورتی که مقدار احتمال برای این آماره کمتر از ۰/۰۵ باشد، فرض صفر مبنی بر «عدم وجود رابطه‌ی معنی‌دار» رد می‌شود و در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. فرض صفر و فرض مقابل معنی‌داری مدل به‌صورت زیر می‌باشد.

$$\begin{cases} H_0: & \text{مدل معناداری وجود ندارد.} \\ H_1: & \text{مدل معناداری وجود دارد.} \end{cases}$$

در جدول ۴ مشاهده می‌شود که متغیرهای استقلال و تخصص مالی کمیته حسابرسی به ترتیب با ضریب‌های ۰/۳۴- و ۰/۷۶- در جدول معنی‌دار و منفی هستند اگرچه ضریب اندازه کمیته حسابرسی در جدول بی‌معناست بنابراین در جدول باقی می‌ماند اما متغیر اندازه کمیته حسابرسی و رشد شرکت در جدول بی‌معنی هستند.

همچنین در مدل نشان داده شد که C در مدل با ضریب ۰/۸۷ معنی‌دار است، یعنی مدل با عرض از مبدأ برآورد می‌شود. همچنین با توجه به معنی‌داری آماره F (۰,۰۰۰) در سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که در مجموع مدل از معناداری بالایی برخوردار است.

ضریب تعیین

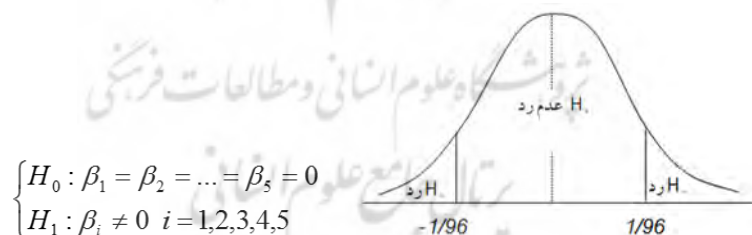
معروف‌ترین آماره‌ی نیکویی برازش ضریب تعیین (R2) می‌باشد و مقدار آن بین صفر و یک قرار دارد. اگر R2 زیاد یعنی نزدیک به یک باشد، مدل داده‌ها را به‌خوبی برازش کرده است. درحالی‌که اگر R2 پایین یعنی نزدیک به صفر باشد، مدل برازش خوبی از داده‌ها ارائه نداده است. توجه به ضریب تعیین تعدیل شده می‌توان ادعا کرد که متغیرهای مستقل و کنترلی توانسته‌اند به میزان ۷۱/۲۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته را پیش‌بینی کنند که می‌توان گفت در سطح مناسبی است علاوه بر این از آنجایی که مقدار آماره دوربین واتسون مابین عدد ۱/۵ و ۲/۵ می‌باشد (۲/۱۷) لذا استقلال باقیمانده‌های مدل نیز مورد پذیرش قرار می‌گیرد.

نحوه تصمیم‌گیری برای رد یا پذیرش فرضیه:

هدف از آزمون فرضیه‌ی ۱ پژوهش، بررسی رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و هزینه‌های نمایندگی بود؛ اما فرضیه آماری آزمون به‌صورت زیر قابل بیان است.

H_0 : بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی (استقلال، اندازه و تخصص) و هزینه‌های نمایندگی رابطه معناداری وجود ندارد.

H_1 : بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی (استقلال، اندازه و تخصص) و هزینه‌های نمایندگی رابطه معناداری وجود دارد.

$$\begin{cases} H_0 : \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_5 = 0 \\ H_1 : \beta_i \neq 0 \quad i = 1, 2, 3, 4, 5 \end{cases}$$

نمودار ۱- ناحیه رد و عدم رد فرض صفر فرضیه اول

بر اساس نتایج ارائه‌شده در جدول ۴ سطح معنی‌داری (P-Value) آماره t مربوط به متغیر استقلال کمیته حسابرسی کوچکتر از ۰/۰۵ بوده (۰/۰۰۱) یعنی معنی‌دار است، و ضریب آن (۰/۳۴-) منفی می‌باشد و مقدار آماره t برای آن برابر با ۶/۴۳- می‌باشد و سطح معنی‌داری آماره t مربوط به متغیر تخصص کمیته حسابرسی کوچکتر از ۰/۰۵ بوده (۰/۰۱۹) یعنی معنی‌دار است، و ضریب آن (۰/۶۵-) منفی می‌باشد و مقدار آماره t برای آن برابر با ۲/۳۹- می‌باشد این مقدار آماره‌ها t در ناحیه رد فرض صفر قرار می‌گیرد؛ بنابراین می‌توان گفت استقلال و تخصص در مدل پژوهش معنی‌دار و منفی هستند یعنی بین استقلال و تخصص و هزینه نمایندگی رابطه منفی و معناداری وجود دارد به دلیل رابطه معنی‌دار و منفی دو ویژگی کمیته حسابرسی از سه ویژگی با هزینه نمایندگی فرضیه اول پژوهش تأیید می‌گردد.

برآورد رگرسیونی مدل فرضیه دوم پژوهش

جدول ۵- نتایج برآورد مدل فرضیه دوم پژوهش

نتیجه	مقدار احتمال	مقدار t	مقدار ضرایب	متغیر
بی معنی	۰/۰۳۷	-۴/۷۹	-۱/۱۰	تصدی حسابرِس
معنی دار و مثبت	۰/۰۰۰	-۲/۷۰	-۰/۰۹۸	تخصص حسابرِس در صنعت
معنی دار و مثبت	۰/۰۰۰	۴/۶۶	۰/۰۸۷	اندازه شرکت
بی معنی	۰/۲۱۱	۱/۶۰	۰/۵۴	رشد شرکت
معنی دار و مثبت	۰/۰۰۳	۳/۶۸	۰/۵۵	C(مقدار ثابت)
مقدار احتمال F (۰,۰۰۰)			۶,۶۰	F مقدار
دوربین واتسون (۱,۹۶)		۰,۶۵۷۰	ضریب تعیین (R ²)	
		۰,۶۱۲۵	ضریب تعیین تعدیل شده	

معناداری کل مدل

معنی داری مدل‌ها بستگی به مقدار آماره F و مقدار احتمال آن دارد که برای هر مدل رگرسیونی محاسبه می‌شود. در صورت که مقدار احتمال برای این آماره کمتر از ۰/۰۵ باشد، فرض صفر مبنی بر «عدم وجود رابطه‌ی معنی‌دار» رد می‌شود و در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. فرض صفر و فرض مقابل معنی‌داری مدل به صورت زیر می‌باشد.

$$\begin{cases} H_0: & \text{مدل معناداری وجود ندارد.} \\ H_1: & \text{مدل معناداری وجود دارد.} \end{cases}$$

در جدول ۵ مشاهده می‌شود که متغیرهای تصدی و تخصص حسابرِس در صنعت به ترتیب با ضریب‌های -۱/۱۰، -۰/۰۹۸ در جدول معنی دار و منفی هستند بنابراین در جدول باقی می‌مانند در میان متغیرهای کنترلی نیز اندازه شرکت معنی دار و مثبت و رشد شرکت در جدول بی معنی است.

همچنین در مدل نشان داده شد که C در مدل با ضریب ۰/۵۵ معنی دار است، یعنی مدل با عرض از مبدأ برآورد می‌شود. همچنین با توجه به معنی‌داری آماره F (۰,۰۰۰) در سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که در مجموع مدل از معناداری بالایی برخوردار است.

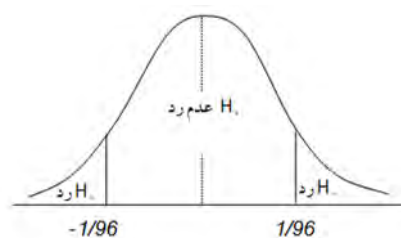
ضریب تعیین

توجه به ضریب تعیین تعدیل شده می‌توان ادعا کرد که متغیرهای مستقل و کنترلی توانسته اند به میزان ۶۱/۲۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته را پیش بینی کنند که می‌توان گفت در سطح مناسبی است. علاوه بر این از آنجایی که مقدار آماره دوربین واتسون مابین عدد ۱/۵ و ۲/۵ می‌باشد (۱/۹۶) لذا استقلال باقیمانده‌های مدل نیز مورد پذیرش قرار می‌گیرد.

نحوه تصمیم‌گیری برای رد یا پذیرش فرضیه

هدف از آزمون فرضیه‌ی ۲ پژوهش، بررسی رابطه بین کیفیت حسابرِس و هزینه‌های نمایندگی بود. اما فرضیه آماری آزمون به صورت زیر قابل بیان است.

- H_0 : بین کیفیت حسابرِس (دوره تصدی و تخصص حسابرِس در صنعت) و هزینه‌های نمایندگی رابطه معناداری وجود ندارد.
 H_1 : بین کیفیت حسابرِس (دوره تصدی و تخصص حسابرِس در صنعت) و هزینه‌های نمایندگی رابطه معناداری وجود دارد.

$$\begin{cases} H_0: \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_5 = 0 \\ H_1: \beta_i \neq 0 \quad i = 1, 2, 3, 4, 5 \end{cases}$$

نمودار ۲- ناحیه رد و عدم رد فرض صفر فرضیه دوم

بر اساس نتایج ارائه شده در جدول ۵ سطح معنی داری (P-Value) آماره t مربوط به متغیر دوره تصدی حسابر س کوچکتر از ۰/۰۵ بوده (۰/۰۳۷) یعنی معنی دار است، و ضریب آن (-۱/۱۰) منفی می باشد و مقدار آماره t برای آن برابر با ۴/۷۹- می باشد و سطح معنی داری آماره t مربوط به متغیر تخصص حسابر س در صنعت کوچکتر از ۰/۰۵ بوده (۰/۰۰۰) یعنی معنی دار است و ضریب آن (-۰/۰۹۸) منفی می باشد و مقدار آماره t برای آن برابر با ۲/۷۰- می باشد این مقدار آماره t در ناحیه رد فرض صفر قرار می گیرد؛ بنابراین می توان گفت دوره تصدی و تخصص حسابر س در صنعت در مدل پژوهش معنی دار و منفی هستند یعنی بین دوره تصدی و تخصص حسابر س و هزینه نمایندگی رابطه منفی و معناداری وجود دارد به دلیل رابطه معنی دار و منفی هر دو شاخص کیفیت حسابر سی با هزینه نمایندگی فرضیه دوم پژوهش نیز تأیید می گردد.

بحث و نتیجه گیری

یافته های این تحقیق بر اساس داده های ۱۲۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷ جمع آوری شدند در این بخش ابتدا خلاصه ای از آمار توصیفی متغیرهای تحقیق نشان داده شد. در ادامه نیز به ارائه آمار استنباطی پرداخته شد و مدل های تحقیق در قالب آمار استنباطی مورد بررسی قرار گرفت. در مطالعه حاضر برای آزمون الگوی تحقیق از روش رگرسیون پانل دیتا استفاده شد. نتایج برآورد مدل نشان داد که بین ویژگی های کمیته حسابر سی شامل استقلال و تخصص مالی کمیته حسابر سی با هزینه نمایندگی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد؛ یعنی در صورتیکه تعداد اعضای غیرموظف این کمیته بیشتر باشد و اعضای آن از تحصیلات مالی مرتبط بالایی برخوردار باشند، می توان انتظار داشت که هزینه های نمایندگی شرکت کاهش یابد، همچنین این نتایج نشان داد که میان دوره تصدی حسابر س و تخصص حسابر س در صنعت رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

منابع

- بهارمقدم، مهدی، جوکار، حسین (۱۳۹۷)، "اثر تعدیل کنندگی کیفیت حسابر سی بر تمایلات سرمایه گذاران در قیمت گذاری سهام"، مطالعات تجربی حسابداری مالی سال چهاردهم بهار ۱۳۹۷ شماره ۵۷
- پیری، پرویز؛ دیدار، حمزه؛ دانشیار، فاطمه (۱۳۹۳) بررسی رابطه کیفیت گزارشگری مالی با نوع اظهار نظر حسابر س مستقل در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهشهای کاربردی در گزارشگری مالی، سال ۳، ش ۵، ۴۷-۷۴
- حیدری، مهدی، قادری، بهمن، رسولی، پیمان (۱۳۹۵)، "بررسی تأثیر کیفیت حسابر سی بر هزینه های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی"، بررسی های حسابداری و حسابر سی، دوره ۲۳، شماره ۳، صص ۳۷۳-۳۵۳.
- حاجیها، زهره، قانع، علی (۱۳۹۵)، "بررسی تأثیر کیفیت حسابر سی بر فرصت سرمایه گذاری"، دانش حسابر سی؛ تابستان ۱۳۹۵ - شماره ۶۳
- رجبی، روح الله، محمدی خوشنوی، حمزه. (۱۳۸۷) "هزینه های نمایندگی و قیمتگذاری خدمات حسابر سی مستقل" بررسی های حسابداری و حسابر سی، ۱۵ (۵۳)، ۳۵-۲۵.
- سلیمانی، غلامرضا و مقدسی، مینا (۱۳۹۳)، "نقش کنترل های داخلی، حسابر سی داخلی و کمیته حسابر سی در بهبود نظام راهبری حاکمیت شرکتی"، مجله پژوهش حسابداری، شماره ۳ (۴)، صص ۷۷-۶۳.
- کردستانی، غلامرضا، رحیمی، مصطفی (۱۳۸۹)، "بررسی رابطه بین کیفیت حسابر سی با هزینه سرمایه سهام عادی و مدیریت سود"، فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۲۶، صص ۹۲-۷۱.
- حساس یگانه، یحیی؛ ولی زاده لاریجانی، اعظم؛ محمدی، امیر (۱۳۹۱) بررسی تأثیر تخصص حسابر س بر گزارشگری مالی و واکنش بازار سرمایه، فصلنامه بورس اوراق بهادار، شماره ۱۹، ۴۳-۶۴
- لاری دشت بیاض؛ محمود؛ قناد، مصطفی؛ فکور، حسین (۱۳۹۷) ویژگی های کمیته حسابر سی و تأخیر در گزارش حسابر سی، پژوهشهای حسابداری مالی و حسابر سی، سال ۱۰، ش ۳۷، ۲۱۵-۲۴۱
- محمدرزاده مقدم، محمداقبر (۱۳۹۸) "تأثیر هزینه نمایندگی بر پیش بینی سودآوری"، دانش سرمایه گذاری، مقاله ۱۶، دوره ۷، شماره ۲۵، صفحه ۲۸۵-۲۹۵.
- نیکبخت، محمد رضا؛ مهدی شعبان زاده و امین کنارکار، (۱۳۹۷)، رابطه بین حق الزحمه حسابر سی و تجربه حسابر س با کیفیت حسابر سی، فصلنامه مطالعات مدیریت و حسابداری.
- نونهال نهر، علی اکبر، سعید جبارزاده و کریم یعقوب پور (۱۳۹۶) رابطه بین کیفیت حسابر س و قابلیت اتکای اقلام تعهدی، مجله بررسی های حسابداری و حسابر سی، شماره ۵۱، صص ۶۹-۵.
- Abernathy, J. L., Brooke Beyer, Adi Masli, and Chad Stefaniak (2014), The association between characteristics of audit committee accounting experts, audit committee chairs, and financial reporting timeliness, *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*, 30 (2014) 283-297

- Abdul Halim(2017), Stock Return Predictability with Audit Quality Concept, Research Journal of Finance and Accounting, ISSN 2222-1697 (Paper) ISSN 2222-2847.
- Bansal. N, A, K.Sharma. (2016). Audit committee, corporate governance and firm performance. International Journal of Economics and Finance, 8)3(, 103116
- Ball, F; Tyler, j; Wells, P. (2018); "Is audit quality impacted by auditor relationships", Journal of Contemporary Accounting and Economics, Vol. 11, pp.166-181
- Beshkooch, M., Soumehsaraei, B.G., Mahmoudi, V. and Kazemtabrizi, F., The relationship between audit quality and agency cost, Journal of Basic and Applied Scientific Research, (2015), Vol. 3, No. 2, pp. 516-525.
- Chen, X., Sun, Y., and Xu, X, (2016), "Free Cash Flow, Over-Investment and Corporate Governance in China", Pacific-Basin Finance Journal, 37 (2), PP. 81-108
- Dechow, P., Ge, W. & Schrand, C. (2010). Understanding earnings quality: a review of the proxies, their determinants and their consequences. Journal of Accounting and Economics, 50, 344401-
- Jensen, M.C. & Meckling, W.H. (1976). Theory of the firm: managerial behavior, agency costs and ownership structure. Journal of Financial Economics, 3(4), 305-360.
- Jiang, H; Habib, A; Zhou, D. (2015); "Accounting restatements and audit quality in China", Advances in Accounting incorporating Advances in International Accounting, Vol. 31, pp. 125-135
- Green, S.)2013(. Sarbanes Oxley and the Board of Directors, John Wiley & Edition, John Wiley & Sons, Ltd, England, ISBN: 9780-73608-471-0-
- Mayangsari, S. (2007). The auditor tenure and the quality of earnings: Is mandatory auditor rotation useful? Working Paper, Universitas Trisakti
- Pantzalis, C., & Park, J.C. (2014). "Agency costs and equity mispricing. Asia-Pacific". Journal of Financial Studies, 43: 89-123.
- Sun, J., Lan, J. and Liu, G.)2014(. Independ Audit Committee Characteristics and Real Earnings Management. Managerial Auditing Journal, 29)2(, 153172-
- Vivian W. Tai, Yi-Hsun Lai, Tung-Hsiao Yang(2018). The Role of the Board and the Audit Committee in Corporate Risk Management. North American Journal of Economics & Financ.

